

Asia: VN/36258/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kuntoutussäätiön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Kuntoutussäätiö kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto.

Kuntoutussäätiö pitää hyvänä, että lakiesityksessä nuorten mahdollisuus saada ammatillista kuntoutusta on edelleen mahdollista ilman lääketieteellistä diagnoosia. NUOTTI-valmennus ja muu nuorten ammatillinen kuntoutus on arvioitu nuorten näkökulmasta erittäin tarpeelliseksi (Koivisto ym. 2023). Nuorten kohdalla kuntoutus ja erilaiset diagnoosit voivat viivästyä, jolloin matalan kynnyksen kuntoutusmuodot auttavat varhaisessa puuttumisessa. Suurimmalla osalla koulutuksen keskeyttäjästä on kuitenkin taustallaan erilaisia terveydellisiä ongelmia tai oppimisvaikeuksia (Mikkonen ym. 2018). Siten nuorten ammatillinen kuntoutus kohdentuu myös nykymuodossa nuoriin, joilla on jokin vamma tai sairaus, mutta nopeuttaa ja helpottaa kuntoutukseen pääsyä olennaisesti.

Kuntoutussäätiö pitää kuitenkin valitettavana, että mahdollisuus kokopäiväiseen kuntoutusrahaan on rajattu kokonaan pois. Vaikka kaikki kuntoutujat eivät tarvitse kuntoutusrahaa toimeentulon ja kuntoutumisen turvaksi, osalle nuoren ammatilliseen kuntoutukseen osallistujista kuntoutusraha on tarpeellinen toimeentulo. Toteutuessaan lakimuutos voi siten vaikuttaa kielteisesti koulutus- ja työllistymismahdollisuuksiin ja toimeentuloon. Kuntoutusrahaa on myös pidetty tärkeänä motivaation lähteenä osalle kuntoutujista. (Koivisto ym. 2023.)

Kuntoutukseen osallistuvilla nuorilla on usein heikko taloudellinen tilanne (Parkkinen ym. 2022). On mahdollista, että lakimuutos vaikuttaa kielteisesti kaikkein haavoittuvammassa asemassa oleviin nuoriin, joille kuntoutukseen pääsy olisi ensiarvoisen tärkeää. Tästä syystä mahdollisuus saada kuntoutusrahaa olisi tarpeellista säilyttää harkinnanvaraisena, jos se on kuntoutumisen ja

toimeentulon näkökulmasta perusteltua. Lakimuutoksen vaikutuksia nuoren ammatillisen kuntoutuksen saajiin on myös tarpeen seurata laadukkailla tutkimusasetelmilla.

Nuoren ammatillisen kuntoutuksen kohdalla on pidetty ongelmallisena, että ammatillinen kuntoutus opiskelu- ja työelämätavoitteineen ei ole kaikissa tilanteissa kohdentunut oikein. NUOTTI-valmennusta koskeva suuri tarve tuokin esille tarpeen kehittää nuorten kuntoutusta kokonaisuutena huomioiden myös sosiaalisen kuntoutuksen ja opiskelujen aikaisen kuntoutuksen. Nuoriin kohdistuvaan kuntoutukseen on tehty monia muutoksia tällä hallituskaudella. Myös oppivelvollisuuden laajentuminen on tuonut uusia haasteita nuorten kuntoutukselle.

Tarvetta olisikin tarkastella nuorten ja nuorten aikuisten kuntoutusta kokonaisuutena, jotta mahdollisimman moni nuori voisi kouluttautua ja työllistyä. Tällä hetkellä ei riittävästi tiedetä, millaiset tekijät ovat koulutuksen viivästymisen tai keskeyttämisen taustalla tai millainen kuntoutus olisi nuorten kouluttautumisen ja työllistymisen näkökulmasta vaikuttavaa. Kuntoutujat ovat myös keskenään erilaisessa tilanteessa kuntoutukseen, kouluttautumiseen tai työllistymiseen liittyvissä tuen tarpeissa. Tarve kehittää kuntoutusta kokonaisuudessaan on tuotu esille myös kuntoutuksen uudistamiskomitean mietinnössä (STM 2017).

Lisätietoja

Erikoistutkija, VTT Johanna Korkeamäki ja toimitusjohtaja, dosentti Riikka Shemeikka

Kuntoutussäätiö

Kuntoutussäätiö on kuntoutuksen suunnannäyttävä ja visiomme on olla vetovoimaisin kuntoutuksen kehittämissympäristö. Osaamisalueemme ovat työkyky, toimintakyky ja sosiaalinen osallisuus. Toiminnassamme yhdistämme asiakaskokemuksen korkeatasoiseen monitieteiseen tutkimukseen, uudistamme kuntoutusmalleja ja kuntoutusjärjestelmää sekä innostamme kehittämiseen mukaan asiantuntijoita, päättäjiä, yrityksiä, järjestöjä ja asiakkaita.

Lähteet

Koivisto, J., Välimaa, O. & Hakala, P. (2023). NUOTTI-valmennuksella kouluun ja työhön. Työpapereita 181. Helsinki: Kela.

Kuntoutuksen uudistamiskomitea (2017). Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:41.

Mikkonen J, Moustgaard H, Remes H, Martikainen P (2018). The population impact of childhood health conditions on dropout from upper-secondary education. *The Journal of Pediatrics* 196, 283–290.

Parkkinen, M., Rinne, H., Korkeamäki, J., Parkkila, M., Vaalasaranta, L., & Poutiainen, E. (2022). Sosioekonomisen perhetaustan yhteys Kelan mielenterveysperusteiseen kuntoutukseen osallistumiseen toisen ja korkea-asteen opiskelijoilla. *Kuntoutus*, 45 (3), 20–37.

Korkeamäki Johanna
Kuntoutussäätiö